

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: Дејан Кантар

Наслов: *Стилови афективне везаности у различитим односима и ментално здравље*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовао комисију: Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду на седници одржаној 24. 04. 2026. године именовало је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. <u>Михић, Ивана</u> презиме и име	<u>Ванредни професор</u> звање	<u>Психологија, 25.12.2021.</u> ужа научна област и датум избора
<u>Филозофски факултет у Новом Саду</u> установа у којој је запослен-а		<u>Председник комисије</u> функција у комисији
2. <u>Ракић-Бајић, Горана</u> презиме и име	<u>Доцент</u> звање	<u>Теоријска и примењена психологија, 23.12.2022.</u> ужа научна област и датум избора
<u>Факултет за правне и пословне студије „Др Лазар Вркатић” у Новом Саду</u> установа у којој је запослен-а		<u>Члан</u> функција у комисији
3. <u>Зотовић-Костић, Марија</u> презиме и име	<u>Редовни професор</u> звање	<u>Психологија, 26. 9. 2013.</u> ужа научна област и датум избора
<u>Филозофски факултет у Новом Саду</u> установа у којој је запослен-а		<u>Члан, ментор</u> функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Дејан, Драгољуб, Кантар		
2. Датум рођења, општина, држава: 21. 10. 1983, Сисак, Република Хрватска		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци, Студијски програм психологије, магистар психологије (120 ЕСПБ)		
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2016, Психологија		
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:		
<i>Стилови афективне везаности у различитим односима и ментално здравље</i>		

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација кандидата Дејана Кантара састоји се од 250 страница, структурирана је у 5 основних поглавља, садржи 222 референце, 24 табеле, 6 слика и 1 графикон. На почетку рада дат је резиме на српском и енглеском језику.

Прво поглавље, *Увод* (стр. 1–55), обухвата теоријско утемељење истраживања и систематичан, али и критички преглед релевантних концепата из области афективне везаности. Разматрају се основна својства система афективне везаности, његов развој, индивидуалне разлике, као и савремени приступи процени стилова везаности, уз указивање на њихове теоријске домете и ограничења. Посебна пажња посвећена је релацијској специфичности и хијерархијској организацији репрезентација афективне везаности. У складу са изложеним теоријским оквиром, у завршном делу поглавља дефинисани су проблем и циљеви истраживања.

Друго поглавље, *Методолошки оквир* (стр. 56–69), садржи детаљан опис нацрта истраживања, укључујући дефинисање и операционализацију варијабли, опис примењених инструмената, карактеристике узорка и процедуру прикупљања података. У овом поглављу приказан је и начин статистичке обраде података, при чему су посебно представљени поступци коришћени за испитивање димензија афективне везаности, доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности и њихових односа са индикаторима менталног здравља.

Треће поглавље, *Резултати* (стр. 70–146), обухвата више тематских целина. У оквиру првог дела приказане су прелиминарне анализе, које укључују припрему и рекатегоризацију социодемографских и контекстуалних варијабли, факторску организацију димензија афективне везаности, дескриптивне карактеристике варијабли и корелациону анализу. У наставку су представљене анализе степена изражености димензија афективне везаности у различитим релацијама. Потом следе анализе хијерархијске организације и предиктивних односа између димензија афективне везаности. У посебним целинама разматрају се доживљај блиских особа као фигура афективне везаности, односи између тог доживљаја и специфичних димензија афективне везаности, као и односи између димензија афективне везаности у различитим релацијама и индикатора менталног здравља. Поред тога, представљени су резултати анализа којима је испитана могућа модераторска и посредничка улога доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности у односима између димензија афективне везаности и индикатора менталног здравља.

Четврто поглавље, *Дискусија* (стр. 147–201), садржи интерпретацију и интеграцију резултата у светлу постојећих теоријских и емпиријских сазнања, у складу са постављеним циљевима истраживања. У овом поглављу тумаче се резултати факторских анализа инструмената, степен изражености димензија афективне везаности у различитим релацијама, као и њихова хијерархијска организација. Посебна пажња посвећена је улози доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности и односима између димензија афективне везаности и индикатора менталног здравља, укључујући резултате добијене применом модераторских и медијационих анализа.

Пето поглавље, *Завршна разматрања* (стр. 202–216), садржи синтезу главних резултата истраживања и њихово тумачење у односу на постављене циљеве и теоријски оквир. У склопу овог поглавља разматрају се теоријске импликације налаза, посебно у контексту разумевања релацијске специфичности и хијерархијске организације компонената система афективне везаности. Истакнуте су и практичне импликације резултата, пре свега у области психолошке процене, саветодавног и психотерапијског рада са младима у одраслој доби у настајању. Приказана су методолошка ограничења истраживања, која се односе на карактеристике узорка, примењене инструменте и истраживачки дизајн. Посебно је формулисан научни допринос рада, који се огледа у разradi концептуализације афективне везаности као вишеслојног и хијерархијски организованог система, али и у разликовању доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности од димензија афективне везаности у специфичним релацијама. Такође су предложени правци будућих истраживања, усмерени на даље испитивање релацијске специфичности, развојних механизма и односа са индикаторима менталног здравља. Поглавље се завршава закључним разматрањем резултата истраживања.

На крају рада дат је списак литературе (стр. 217–233) те прилози (стр. 234–250), који укључују инструменте коришћене у истраживању.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација кандидата Дејана Кантара одликује се јасно дефинисаним и теоријски утемељеним истраживачким оквиром, који омогућава прецизно и систематично сагледавање афективне везаности у различитим релацијским контекстима.

У уводном делу рада дат је свеобухватан и критички заснован преглед релевантне литературе из области афективне везаности. Кандидат показује висок ниво познавања теоријских приступа, уз њихову адекватну интеграцију и повезивање са постављеним истраживачким проблемом и циљевима. Теоријски део представља чврсту основу за формулисање истраживачких питања и даљу емпијску разраду проблема.

На основу методолошког дела може се закључити да је истраживање јасно и прецизно осмишљено, а избор варијабли, инструмената и статистичких поступака у потпуности је усклађен са постављеним циљевима. Примењени поступци омогућавају поуздано испитивање димензија афективне везаности, доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности и њихове повезаности са индикаторима менталног здравља (самопоштовањем, усамљеношћу и резилијентношћу).

У делу рада под насловом *Резултати* добијени подаци приказани су јасно, прегледно и систематично, уз примену адекватних статистичких анализа. Посебно се издваја доследност у структури приказа и разноврсност аналитичких поступака, што омогућава целовито сагледавање односа између испитиваних варијабли.

Део под насловом *Дискусија* одликује се интегративним приступом, при чему кандидат добијене налазе повезује са теоријским оквиром и постављеним циљевима истраживања. Нарочито се истиче интерпретација релацијске специфичности и хијерархијске организације афективне везаности, као и улоге доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности у односу на индикаторе менталног здравља.

Завршна разматрања дају јасну и заокружену синтезу резултата истраживања, уз издвајање теоријских и практичних импликација, као и ограничења истраживања. Посебан значај има формулисање научног доприноса, који се огледа у прецизнијем концептуалном разликовању нивоа афективне везаности, њеној хијерархијској организацији и повезаности са доживљајем блиских особа као фигура афективне везаности и индикаторима менталног здравља.

Коришћена *литература* сведочи о темељном и систематичном познавању релевантних теоријских и емпијских истраживања из области афективне везаности. Литература је адекватно одабрана, правилно цитирана и доследно интегрисана у текст дисертације, што указује на добру теоријско-методолошку утемељеност истраживања.

Комисија позитивно оцењује све елементе рада.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Кантар, Д., Зотовић, М. и Суботић, С. (2020). Полне разлике у преференцијама према особинама идеалног партнера и улога афективне везаности. *Примењена психологија*, 13(2), 191–209. <https://doi.org/10.19090/pp.2020.2.191-209> (M24)

Kantar, D., Hadžić, A., & Dušanić, S. (2020). Stavovi prema religioznosti i relacije sa afektivnom vezanošću u poznoj adolescenciji. *Psihološka istraživanja*, 23(1), 63–78. <https://doi.org/10.5937/PSISTRA23-24499> (M51)

Hadžić, A., & Kantar, D. (2021). The relationships between attachment dimensions and affect in adulthood: The mediating effects of psychological flexibility. *Primenjena psihologija*, 14(2), 173–188. <https://doi.org/10.19090/pp.2021.2.173-188> (M23)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Резултати истраживања указују на то да стилови афективне везаности не представљају глобалне и контекстуално независне схеме, већ диференциран и хијерархијски организован систем репрезентација који варира у зависности од релацијског контекста.

Посебно се издвајају налази који упућују на то да анксиозност представља структурно јединствену димензију са променљивим семантичким фокусом, док избегавање, поред садржајних разлика, испољава и унутрашњу диференцијацију. У општим релацијама избегавање се испољава као емоционална затвореност (у релацији са другима [људима уопште]), односно избегавање блискости (у релацији са блиским особама [уопште]), док се у специфичним релацијама (са мајком, оцем, емотивним партнером и најбољим пријатељем) диференцира на емоционалну затвореност и избегавање присности.

Поред структурних разлика, уочене су и разлике у степену изражености димензија, при чему су опште релације више него специфичне релације повезане са вишим нивоима несигурности.

Резултати истраживања показују да се релацијска специфичност афективне везаности не може тумачити као фрагментација система, већ као његово нормативно својство, при чему се појединачне релације интегришу у шире репрезентације. Истиче се улога вршњачких односа као значајних развојних канала у оквиру којих се искуства из примарних односа повезују са општијим репрезентацијама односа. Осим тога, уочава се да доживљај блиских особа као фигура афективне везаности представља посебан конструкт, који се не може свести на димензије афективне везаности у конкретним релацијама, већ се повезује са специфичним обрасцима функционисања у тим односима. Такође, према резултатима истраживања, овај доживљај најдиректније је повезан са емоционалном затвореношћу, док се његова повезаност са анксиозношћу и избегавањем присности испољава углавном посредно.

Када је реч о индикаторима менталног здравља, утврђено је да су димензије афективне везаности највише повезане са самопоштовањем и усамљеношћу, док је њихова повезаност са резилентношћу мања. Истиче се значај општих репрезентација односа, нарочито анксиозности у релацији са другима, која се издваја као стабилан показатељ психолошких исхода. Истовремено, одсуство значајних интеракција између димензија унутар истих релација, када се оне посматрају као путеви ризика за ментално здравље, указује на њихову релативну независност, док налази о посредничким ефектима доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности упућују на његов ограничен, али теоријски значајан допринос.

У целини, дисертација представља важан прилог разумевању структуре и функционисања афективне везаности у различитим релацијама, као и њене повезаности са индикаторима менталног здравља.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Резултати истраживања приказани су јасно, прегледно и систематично, у складу са постављеним циљевима истраживања. Примењени статистички поступци адекватно су одабрани и доследно примењени, чиме је постављена добра основа за поуздано и прецизно испитивање односа између варијабли. Посебно се издваја структурираност приказа резултата, што омогућава јасније сагледавање испитиваних односа. Тумачење резултата засновано је на релевантном теоријском оквиру, уз доследно и аргументовано повезивање добијених података са постојећим емпиријским сазнањима. Кандидат показује висок ниво аналитичности и способност интегративног сагледавања резултата. Комисија позитивно оцењује начин приказа, тумачење и дискусију резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Докторска дисертација написана је у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Докторска дисертација садржи све битне елементе научноистраживачког рада.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Докторска дисертација представља оригиналан научни допринос у области афективне везаности, будући да је заснована на емпиријском разрешењу проблема недовољног концептуалног диференцирања репрезентација афективне везаности и њихове редукције на јединствен, контекстуално независан стил у делу постојеће литературе. Први и централни допринос односи се на разраду концептуализације кључних димензија афективне везаности – анксиозности и избегавања – на различитим релацијским нивоима. Показано је да анксиозност задржава јединствену структуру уз променљив семантички фокус, док избегавање, поред садржајних промена, испољава и унутрашњу диференцијацију. У општим релацијама избегавање се испољава као емоционална затвореност, односно избегавање блискости, док се у специфичним релацијама диференцира на две повезане, али емпиријски разлучиве компоненте – емоционалну затвореност и избегавање присности. Други допринос огледа се у емпиријској потврди релацијске специфичности и хијерархијске организације репрезентација афективне везаности у одраслој доби у настајању. Резултати показују да се димензије афективне везаности разликују у зависности од типа односа и да се интегришу у хијерархијски уређен систем, чиме се превазилази приступ који афективну везаност третира као глобалну и стабилну црту личности. Трећи допринос односи се на концептуално и емпиријско разликовање доживљаја блиских особа као фигура афективне везаности и димензија афективне везаности у тим релацијама. Показано је да статус фигуре афективне везаности не може бити сведен на стратегије емоционалне регулације, нити се може претпоставити његов једнозначан ефекат на ментално здравље. Овакав приступ омогућава прецизније разумевање структуре и функционисања система афективне везаности.
4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? Комисија није уочила недостатке у реализацији истраживања и садржају саме докторске дисертације.
5. Образложење резултата провере оригиналности рада (нумерички и наративно): Провера текста докторске дисертације на елементе плагијаризма дала је индекс преклапања који је незнатан (6%), те се може сматрати да је текст оригиналан. Проверу је извршио 24. 3. 2026. Игор Лекић, помоћу софтвера IThenticate.
X ПРЕДЛОГ: На основу наведеног, комисија предлаже да се докторска дисертација под називом <i>Стилови афективне везаности у различитим односима и ментално здравље</i> прихвати, а кандидату Дејану Кантару одобри одбрана.

Место и датум: Нови Сад, маја 2026. године

1. Др Ивана Михаић, ванредни професор

_____, председник

2. Др Горана Ракић-Бајић, доцент

_____, члан

3. Др Марија Зотовић-Костић, редовни професор

_____, члан, ментор